

ab ipsa excreta substantia sumuntur: Verbi gratia; num dextero lateri; num sinistro inflatum vulnus sit; si cruor qui è vulnere fluit niger sit, & copiosus; si albus & tenuis, spumosus: præterea anhelitus difficultatem advertunt, & num per vulnus spiret considerant, auctor Albucasin sequitur.

Si primis diebus] Si adhibitis ex arte præsidii melius non habeat, saniesque copiosior sit; signum est ex pulmone saniem in thoracem fluere, & empyema efficere: vide Æginetam capite de Tabæ.

DE CURATIONE

fistularum quæ in pectoris male curati vulneribus perpetuo relinquuntur, ex quo fit ut phthisi & hectica febre ægri laborent.

CAP. II.

HUJUSMODI fistulas, à multis ex nostratibus chirurgis ac exteris desperatas, atque illarum ea, quæ apud auctores leguntur remedia, imbecilla omnino esse, deprehendimus; nullas tamen ad nos abhinc quadraginta annis allatas fuisse invenimus, quas cum magna Dei salutaris laude facile non curaverimus. Nos enim hujusmodi affecti, multi etiam ex Italia, & Gallia, atque ex omnibus Hispaniæ provinciis, petiverunt, quibus

ex acceptis in præliis vulneribus, in hanc difficilem fistularum naturam occalluerant, ex quibus etiam copiosæ, atque perpetuæ puris promanant fluxiones, tum ex vulnere ipso, tum ex ore etiam. Hos autem continuæ febres, perpetuaque macies comitatur: tota autem hæc affectio nullo ferè ægrotantis labore, atque exiguo medici negotio, quadraginta diebus curatur, atque in bonam omnino valetudinem, fortemque habitus consistentiam mutatur. Declarat autem & id oris color, & corporis obesior etiam habitudo. Neque verò ea res nos turbare possit, quòd copioso fluxu penè virtus exhausta, aut quòd os aliquod in costis corruptum esse, exploratum sit: etenim si id commodè extrahatur, facillimè, atque citissimè ulcera ipsa carne inducta, restituentur. quod si nullum os corruptum sit, nulla alia re opus est, nisi ut ulcus emplastro admoto curetur, nigro, aut nostro fulvo, sive leonini coloris, aut utroque, unà commixto: id autem ægrotus ipse sibi sæpius abstergendum curabit, atque hoc modo ulcera sanantur; interiorum autem locorum hujusmodi curatio est.

Purgando in primis nobis ægrotato sirupus ille tribus, aut quatuor diebus manè ebibatur.

℞. Sirup. rosarum ex infusione & mellis rosati colati. ℥ j. aquæ

aque scabiosæ ℥ iij.

deinde hujusmodi exhibeantur pillule.

℞. massæ pillularum aggregatarum, & de
agarico ana ℥ ℥.

acuantur cum diagredii ℞. iij.

& formentur v.

Vbi jam verò purgatus fuerit, hoc apozema
paretur.

℞. Polipodii quercini probè contusi ℥ ij.
vel iij.

radicum helenii contusarum m. ij.

hysopi, capillorum veneris recentium, li-
quiritiæ secundo pulverizate ana m. ij.

folliculorum senæ p. j.

epithimi ℥ ℥.

passularum enucleatarum benè contusa-
rum p. iij.

fiat decoctio secundum artem in lib. xij.

aque, quoad remaneant ℥ viij.

deinde colentur forti expressione; colaturæ
autem addatur sachari rubei ℥ ℥.

mellis communis ℥ j.

Bulliat parum & spumetur: ex hoc au-
tem tepido singulis diebus manè uncia
duodecim bibantur: vesperi etiam tan-
tundem. ubi autem totum decoctum
consumpserit, duabus illis, ejusdem ge-
neris, pilulis quod concoctum fuerit
purgabitur. postera verò die ac deinceps
ejusmodi decocto utetur, ex ligno san-
cto, quod vulgo guayacum vocatur, fa-

Hoc
est lib.
12. cum
dimidio.

brorum, asperiori lima probè derafo, & in pulverem velut redacto; uncias octo sumito ex ejusdem ligni cortice, non eo quidem qui ligno adhæret (namque hujus virtus à ligno ipso exsucta, atque exhausta est) sed ex eo qui seorsum à ligno secretus, ex Oceani novo orbe asportatur, ℥ x. probè contusi, & cribro decussariore, addito etiam anisi pugillo, alteroque seminis lactuæ & liquiritiæ contusæ ℥ ij. idquæ in ollam nitro interius obductam dimidiæ arrobæ Hispanicæ capacem injiciatur, cum vini albi veteris, ac generosi poculis duobus, quæ veterum medicorum mensura lib. viij. sunt tantundem etiam aquæ usualis addatur, & per diem integrum, hoc est, horarum viginti quatuor, macerentur; deinde lento igne coquantur, quoad tertia pars fuerit absorpta; in ipso autem ultimi fervoris articulo rosarum recentium vel exsiccatarum pugillum conjicito, atque hermodactylorum in pulverem redactorum, atque in ipso mortario eadem decoctione solutorum ℥ j. in eandem ollam effundito, simulque ab igne removeantur; ubi parum una ebullitione ebullierint. operculo autem rectè obducta omnia, quoad friguerint, finito, ubi frigida fuerint, colentur: id verò quod primum effusum fuerit, purum atque defecatum,

eatum, in puro etiam vase excipiat; ex quo quoties cibum sumpserit, pocula certa ebibet: reliquum verò in altero vase satis expressum reponatur: ex hac aut posteriori, quæ paucior ac turbidior est, singulis diebus ægrotus duodenas uncias fenas mane, & totidem vesperi bibat idque si hyems sit, calidum esto: si verò æstas, frigidum. Vesperi autem dicimus æstate secunda, aut tertia post meridiem hora: hyeme verò noctu tertia, aut quarta hora à cœna: vas autem semper agitando est, ut id quod defecerit, turbetur ac misceatur, atque ebibatur prorsus. Nam præcipua horum medicamentorum vis in hoc est: ex altera verò priore, ac puriore aqua, ad prandium, & cœnam quod satis sit, bibito; nimium enim bibisse, etiam nocet. Victus autem ratio hujusmodi esto, si nimium debilitatus, bis per diem avium assas, vel elixas carnes comedere, non nocebit, aut etiam arietinam, aut hædinam si par sumptui non fuerit: si verò meliori consistentia, minorique imbecillitate fuerit, semel tantum in die carne, nocte verò passulis, exiguoque pane utatur: proderit etiam validioribus interdum passulis, & amygdalis tota die uti, & à carnibus abstinere. Denique omnia hæc prudentis medici sunt consilium: tamen duodecim saltem

D 4 dies

dies temperantius , ac parcius agere omnino curandum est ; facile namque perferri poterit triginta dierum abstinentia , neque ideo debilior evaserit : namque decoctum satis ipsum alere , & nutrire , imò & pinguedinem inducere valet , quanquam solis passulis utatur ; quamvis etiam febre continua , aut hectica laborret ; *omnino autem alio potu interdendum fuerit* : neque verò si in primis diebus insuaviter videatur , molestè id ferendum est : nam tertio , aut ad summum quarto die , id suaviter jam experiri licet , & nulli alii quantumvis generoso vino posthabendum. Igitur omnem victus rationem medici consilio permittimus : dummodo illud animadvertatur , magnam scilicet , in hac potione , ad alendum inesse vim : etsi maximo alias fastidio ægrotus teneatur , vehementer cibi excitari appetentiam. Peractis autem triginta diebus , bis per diem carne vesci , ad 40. usque licebit. Opus etiam erit , ut triginta primis diebus continuis in lecto cubet. quod si tamdiu perferre non possit , serenis & calidis diebus , tertia ante meridiem hora , surgat ; vesperi autem , ante cubet , quàm potionem biberit , & vestibis stragulis quàm commodissimis frigus prorsus arceat : cubile autem clausum semper esse oportet , lucernamque ardere , ut calidus locus

locus conservetur, & velo ante cubilis ostium extenso, frigidus aër subire prohibeatur. Nullo autem alio cibo uti permittatur, si modò sanari cupiat.

Ipsius verò fistulæ curatio emplastro in lino, aut arietina pelle extenso, atque imposito, perficitur, quod tamen sæpius per diem oporteat abstergi; id enim antiquis ulceribus mirum in modum prodest: id verò hujusmodi est.

*Rx. Cerussæ & Lithargyrii ana ℥ ij.
olei communis antiqui & aceti fortissimi ana ℥ ss.*

Bulliant lento igne baculo interim agitata, quoad in punctum ceroti coalescat. Hujus ceroti, vel tantilla portione in lino extenta, ulcus sanabitur, quam ægrotus ipse sibi sæpius per diem abstergat. Hoc igitur modo curatus, qui hujusmodi passus fuerit, sanus optimequæ affectus, & obesior etiam evadet; quamvis diuturna tabe, quamvis & hectica febre, aut phthisi consumptus fuerit, omnibus etiam membrorum omnium, organorumque nutritivorum, spiritualium, & animalium facultatibus, rectissimè si unquam alias habebit.

ANNOTATIO.

Fistula, quam οὐρηρα Greci vocant, nomen ab arundineis fistulis capit, ut ait Æ-

gincta : est sinus qui callo obductus durusque temporis progressu factus, cum sibi subjectis conglutinari non potest: ut Galenus ait libello de tumoribus præter naturam. magna ex parte ex abscessu parum feliciter curato oritur: fitque in omni corporis parte, quarum qualibet sua propria habet symptomata: ut apud Celsum est videre, & Aëtium lib. 14. Auctor eas solum proponit curandas, quæ ex malè tractatis in pectore vulneribus oriuntur.

Quod si nullum os] Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra carnem: contra si fistula, vel os, vel cartilaginem, vel musculos læsit, si articulum occupavit: si vel ad vesicam, vel ad pulmones, vulvam, vel ad grandes venas, aut intestina penetravit; semper enim periculosa est, sæpe lethalis, ut Paulus ait lib. 6. cap. 78.

Ex ligno sancto] Hæc curatio jam approbatata est, & à Tagautio tradita: & non injuria certè. Hoc enim ligni genus manifestam desiccandi vim habet, putredini particulari beneficio resistit, & roborandi insigni pollet facultate: qui omnes scopi quæeruntur in sordido, putri, diutinoque ulcere qualis fistula est.

Ipsius fistulæ curatio] Topica remedia plurima sunt, quæ ex Galeno, Paulo Aëtio Celso peti poterunt. adnotabo Hippocratem scribere libro de Fistulis, seseli radicem fistulis impostam earum callos eximere, quod Pau-

Paulus Spondilii radici tribuit.

Hectica febris & phthisis] quod sit utriusque discrimen, norunt qui medicinam salutarunt: addam febrim ad phthisim esse epiginomenam, seu consequentem atrophiam ad marasmodum, ut Galenus lib. de Marasmo adnotavit. Quae praeterea auctor pollicetur, à nemine promissa vidi, nec legi. Omnes enim à corrosione natam talem insanabilem statuunt, ut dixit Hippocrates libro de Glandulis, & Galenus quinto methodi ita ait: nisi tertio die haec curetur affectio, deploratam reddi.

Apozema ad vulnera pectoris & pulmonis, & ad tabidos.

℞. Hordei mundati contusi, passularum mandatarum contusarum ana p. iiij. radicum buglossae contusae m. iij. glycyrrhizae rase modice contusae ℥ j. ℞.

cardui benedicti m. ij. seminum communium ℥ ij.

jujubas numero xx. Pruna tenuiter incisa numero xv. Radicum petroselini contusarum m. j. decoquantur secundum artem in lib. xiiij aquae pluviae usque ad consumptionem tertiae partis; & fiat colatura cum forti expressione; cui addantur penidiorum ℥ iij.

Syrupi rosati, Syrupi de duabus radicibus sine aceto ana ℥ iij.

sacchari ℞. ℞.

cinamomi ℥ j. ℞.

& fiat apozema. De quo capiat singulis diebus summo mane ℥ xij.

& totidem vespere, quousque totum absolvatur. illud animadvertendum est, quod quotiescunque ebibendum est, fiat apozematis in vase commotio & agitatio, ut quod in fundo resederit, misceatur. Apozemate ebibito illi noctu exhibeantur pilulæ duæ è massa aggregatarum, ut quod commotum est & concoctum, evacuetur. Pro sequenti die parata habeatur aqua altera, cum qua omnino sanabitur, & habitum corporis optimum recipiet. Illius præparatio talis est.

℞. Ligni sancti, id est, guajaci ℥ viij.

coriicis ejusdem ligni ℥ x.

seminum communium ℥ j. ℞.

glycyrrhiza rase modicum contuse ℥ ij.

passularum mundatarum contusarum pug. ij, decoquantur in 12. libris aquæ, & totidem vini optimi ad tertias: tunc adde hermodactylorum ℥ ij.

optimè contusorum, & eodem decocto dissolutorum paulisper interim bulliant, & ab igne amoveantur; atque eo modo relinquuntur usque in diem proximum: tunc summo mane fiat colatura prior purioris aquæ, quæ in vase aliquo seponenda est; hæc enim pro potu in prandio, & cœna exhibenda est. Illius verò quod superest cola-

colatura cum forti expressione fiat, & in vas aliud seponatur: de hac enim summo manè uncia 6. ægro bibendæ sunt, & totidem vespere duabus horis post meridiem. priori pro potu utetur in mensa. Ut autem ea quæ secundo paranda est aqua majorem vim habeat: fæcibus quæ ex priori decocto supersunt, aqua affundenda, & decoquenda ad ℞ ij. consumptionem colo transfundatur: huic enim colaturæ vinum addendum erit, pro secundi decocti præparatione. Dum æger decoctum hoc bibit; pane & passulis vescatur ad dies octo & plures, nisi debilis sit: aqua enim hæc multum nutrit; deinde singulis diebus in prandio carnibus vesci poterit; in cœna passis contentus sit usque ad diem trigesimum: deinde bis in die carnes comedere poterit ad diem usque quadragesimum. Si hyems sit, usque ad diem trigesimum cubiculum egredi non debet, quod optimè clausum sit; & igne calefactum. Hoc remedio tabidi sanantur, & qui fistulis in pectus penetrantibus laborant.